

sega. Kako pa, da so visoki postavodajalci postavam ime dali, da se le dotikajo „vnanjih“ pravnih razmer, kakor je tudi jurist dr. Razlag parolo bil izdal: Glasnjmo za te postave, vsaj se notranjih cerkvenih zadev ne dotikajo? — Pravijo, da so uzrok tej ministerski okrožnici pritožbe, da okrajni glavarji ne dovoljujejo ljudskih misijonov. Po postavi to zamorejo storiti! Ker pa misijoni v cerkveno, kršansko življenje segajo, ter niso ničesar druga, kakor izvrševanje Gospodovega povelja oznanovati evangelij in učiti národe kršansko živeti, imamo tu jasen dokaz, da „verske“ postave — le „vnanje“ pravne razmere kat. cerkve določujejo?!

Vošnjakovcem v tolažbo. Z Dunaja se je bil poslal „Narodu“ zagovor liberalnih slov. poslancev, češ, da so tudi rusinski duhovniki z a „verske“ postave glasovali, da torej tako slabe biti ne morejo!! To je prav tako, kakor da bi kdo rekel: Izdajalstvo ne more tako slabo biti, ker je eden izmed apostolov Gospoda izdal! Svojemu poklicu zvesti nadškof Sembratovič je dotične „višje“ in „nižje“ duhovnike od služeb odstavil, in s tem so dobili vsi potuhnenci po nosu. — Pa to še ni zadosti. Tudi eden južno-tirolskih drž. poslancev, namreč italijanski duhovnik žl. Prato, je „verskim“ postavam prikimoval. Knezoškof Tridentški so mu pa rekli, da je to izdajalstvo, ker so poglavar sv. cerkve s škofi vred enoglasno te postave obsodili, da mu torej ne morejo več dopustiti duhovskih opravil opravljati, ako v svojem nasprotju s kat. cerkvijo ostane. Duhovnik Prato je na to preklical vse, kar je krivega storil in škofijstvo pooblastil razglasiti nja preklic, kar se je tudi zgodilo. — Ali je torej prav bilo, za te postave glasovati? Ko bi prav bilo, bi ne mogel nihčér tega preklicati! Kaj ne g. Razlag?

Gospodarske stvari.

Poduk o založnicah.

III.

2. Da kredit ali zaupanje raste s poroštvom, ktereга kdo podaje, to se samo po sebi razumi; nastane torej vprašanje, na kaki način in po kateri poti podaje društvo največ poroštvov, da doseže s poroštvom največji možoči kredit? Društvo v društveni zapisnik vpisano postane juridična oseba in je nasproti drugim nerazdelno kot vsak trgovec zavezano in se tudi kot tako po trgovinski postavi sodi. Društvo obstoji iz udov, kateri so se v posebni namen zedinili; torej se poroštvom društva in v drugi vrsti nja kredit le po tem presoja, v kakošni zvezi in v kakošnih dnarnih zadevah da so društveniki sami. Ako so torej društveniki stopili v zvezo, da zedinjeni ložje doseгаjo kaki poseben namen, morajo zraven svo-

jega prepričanja tudi svoje moči temu namenu posvetiti. Zveza toraj naj bode taka, da so vsi nerazdelno in neomejeno z vsem svojim premoženjem zavezani za delovanje društva t. j. v dosego društvenega namena. Da je to dnarnim zavodom, kakor so založnice, najbolj primerno, vidi se iz sledečega. Angleži, že od nekđaj najbolj praktičen narod na svetu, so že zdavno spoznali potrebo takih društev in so jih od začetka osnavljali na podlagi neomejenega poroštvov, leta 1862 pa je bilo vpeljano tudi omejeno poroštvom, in nasledek je bil, da je od društev pred letom 1862 vpeljanih do tretjine likvidiralo, a od društev, ki so se od leta 1862 pa do 1872 osnovale, je nad polovico propadlo. Po teh skušnjah podučeni so Nemci po priporočilu začetnika nemških takih društev, Schulze-Delitzschal eta 1868 za nemško-severno zvezo naredili postavo, po kateri se društva, založnice, dopuščajo samo z neomejenim poroštvom. Avstrijska postava od 9. aprila 1873, ktera je v vseh drugih rečeh popolnoma po nemški prikrojena, dopušča vendar društva tudi z omejenim poroštvom, a vendar mislim, da se bo tega sredstva le malo ktero društvo posluževalo. Tudi Rusi so začeli po Schulze-Delitzschevem načinu založnice z neomejenim poroštvom društvenikov delati, in so res, kar se tiče prometa, koncem leta 1872 še Nemce prekosili; vsled statističnih popisov imeli so namreč Rusi v šestih letih na založniškem polju do 1872. leta 2,843.002 rubljev, (1 rub. = 1 gld. 61 kr.) a Nemci, ki so poprej začeli, v enaki dobi samo 241.817 tolarjev prometa.

Kdo bode neki društvu dnar zaupal, o kterem nikoli ne more prav vedeti, kakošen da je nja fond ali zaloga; taka pa je pri društvih z omejenim poroštvom, v tem ko mu je pri društvih z neomejeno zavezo samo pozvedeti potrebno, koliko in ktere ude da ima, iz česar mu hipoma razvidno postane, ali zasluži društvo nja zaupanje ali ne. Udom pri društvu z neomejeno zavezo se pa ni treba zgube bati. Kolikor je meni znano, se ravno pri posojevanju dnarja med vsemi podvzetji najbolj zanesljivost naprej preračunati da; neslišano je, da bi pri dobrem in poštenem ravnanju kde kaka hranilnica — kar so prav za prav tudi založnice — propadla. Društveniki založnic odgovorni so nerazdelno za vse premoženje in dolgove društva; ako so se torej na čelo društva, to je v odbor in vodstvo postavili možje, o čijih poštenosti, značajnosti in zvedenosti smo prepričani, katerih materialne razmere tudi poznamo, in kateri so za svoje delovanje in ravnanje društvu odgovorni; ako se društvo ne spušča v nobene spekulacije, kar mu tudi vsled pravil ni dovoljeno, temuč vloženi dnar sopet v zanesljive roke daje ali izposojuje, potem se res ni nobene zgube bati. Mogoče sicer je, da tu pa tam kateri ud ne more prejetega dnarja več povrniti, ali to je redko, ako se je le pri iz-

posojevanju dnarja količkaj pametno ravnalo. Za pokritje te zgube pa še vselej zadostuje rezervni fond, kateri v razmerju z društvenim premoženjem rasti mora. Ako se je pa društvo tako osnovalo, da so udje takoj pri vstopu svoje opravilne deleže morali popolnoma vplačati, ali so jih po preteku nekterih let z letnimi prineski izplačali, potem društvo itak lahko tuji dnar celó pogreša in v najhujšem slučaju bi pri vsem tem noben ud ne mogel družega kot k večjemu svoj opravilni delež zgubiti.

3. Na koliko časa in proti kaki varnosti da se naj društvenikom dnar izposojuje, to natančno deločiti je zeló težko. Po Schulze-Delitzschevem načinu izposojuje se dnar na osebni kredit proti menjicam do 3 mesecev, ki pa se dajo tudi podaljšati. Raiffeisen je na Pruskem osnoval tudi posojilnice s zemljiščino zastavo; to bi bilo se ve da za kmetovalce najboljše; če pa premislimo, da se v posojilnico na posodo vloženi denar največkrat v kratkem sopet vzdigne, ne kaže drugače, kakor da tudi društvo pri svojem izposojevanju ne dovoljuje daljših obrokov, kakor jih samo pri svojih upnikih ima. Toliko denarja se pa tudi nikoli v blagajnici ne vlaga, da bi se vsem društvenikom, ki posojila želijo, pomagati moglo, če bi se dnar pri njih dalj časa pustil ležati, a vendar je društvo obvezano na vse svoje ude enakomerno se ozirati. Tudi dozdanje sodbeno postopanje pri izterjavanju terjatev iz dolžnih pisem nam v tem oziru ne priporoča realnega kredita. Ko si društvo sčasoma opomore, in ko njegov rezervni fond precej visoko naraste, zamore se tudi na zemljišča izposojevati, ako se ta način izposojevanju da v sklad spraviti z obrestmi, ki jih društvo terjaja.

J. Kukovec.

Letina.

Po dolgem deževanju meseca maja nastopilo je koncem maja lepo vreme in ž njim je prišla naenkrat poletna vročina, ki je zaostalo rast naglo pospešila. Dne 5. junija prišel je precej zdaten topel dež, ki je prav dobro storil. Vsled ugodnega vremena se je v mariborski okolici*) vse tako popravilo, da se smemo vsaj srednje letine nadjati, ako namreč vse dozori, kar se zdaj kaže. Kar zadeva vinograde, je uima poprek sodeč dobro tretjinko vzela. Po nekterih goricah ni skoro ničesar škode po mrazu, po drugih je polovica, po drugih zopet le tretjina proč. Rase pa zdaj trta silno naglo, in če ostane lepo, utegne v 8 dneh cvestvi začeti, kar je seveda nekoliko pozno. — Na polju je zimska rž precej lepa, pšenica prav lepa ter ravno cvête; tudi koruza je revne žoltkaste bilke v zdravo zeleno la-

*) Od drugih krajev nimamo poročila, kar je obžalovati, utegne pa povsod enaka biti, kjer nista mraz in povodinj vsega pokončala.

toveje spremenila; krompir in fižol sta se lepo popravila. Kar zadeva sadje, so slive in gruške silno polne; češenj je malo in že zoré, še manj bo jabelk, oreh je pa popolnoma vničen.

Kar se čuje iz družih krajev sveta, je po vladinem naznanilu po severnih krajih cesarstva, po Českem, za drugo še precej dobro, le travniki obetajo prav srednjo košnjo. — Slaba je pa po Gališkem, kjer je ves mesec majnik deževalo in mrzlo vreme bilo, da ni moglo rastlinstvo naprej. V podnožji karpatskih planin je snežilo do 20. maja ter je sneg po ožjih dolinah za 3' globoko ležal. — Po Dolenje-Avstrijskem utegne sicer dovolj vina biti, pa — slabo bo. — Na Dolenje-Kranjskem kaže letina slabo. — Na Ogerskem je blizo tako kakor pri nas na Štajerskem. Tedaj: Bog nam obrani vsaj to, kar se zdaj kaže, sicer bo huda!

Gospodarske skušnje.

Kaj bolje kaže, goveda v hlevu krmiti ali na pašo goniti? V hlevu krmljena goveda dosti več gnoja dajo kakor pa, če se na pašo gonijo. Vendar pa ima zaganjanje živine na pašo tudi svoje dobre strani, ako se nekteri pogoji izpolnujejo, katerih se je pri tem držati. Če se živina na lastne pašnike zaganja, ki niso predalječ od doma, se umno tako-le ravna: Pašniki se naj od časa do časa v to puščajo, da jih trava preraste, in se živina po njih pase; potem pa se sopet preorjejo in obsejejo. Gnoj, ki ga živina po pašniku raztresa, se ne sme puščati ležati in se sušiti, ampak se naj marljivo pobira, na kupe znaša in s prstjo meša, da se ta zmes koncem paše ali zgodaj spomladi pred pašo po pašniku raztrosi. Pod temi pogodbami se more zaganjanju goved na pašo dajati prednost pred rejo v hlevu. Živina se namreč lepo prehodi in v čistem zraku prezrači, kar ji gotovo dobro tekne, na drugi strani pa tudi gnoj ne gre v zgubo. Če se pa živina na tujih ali občinskih pašnikih ali po ledinah in vresjih pase, ki se nikdar ne preorjejo in obsejejo, se po taki paši lastnim ujamam in travnikom preveč gnoja zgubi, zatorej taka pašna ni priporočevati. Glavno pravilo vedno ostane: Prideluj kolikor le mogoče klaje, da živino z večine doma v hlevih rediš.

Kako žižke, žitne črve (*curculio* = Kornwurm) pokončati? Na žitnicah se v nakopičenem žitu radi žižki ali žitni črvi zarezajo. Nasuto žito se mora najprej premetati, in če je prašno, izprašiti. Potem se vzamejo frišni kalmusovi koreni, se po dolgem na dva dela razrežejo, 3—4 palcev dolgo, in od vseh strani v žitne kupe porinejo tako, da duh ves kup prešine. V kratkem začnejo žižki kup zapuščati, iz žitnice lezti in poginejo. Drugi dan se žito iz nova pre-

meče in koreni v kup potaknejo. Če koreni duh pozgubijo, se vzamejo ali novi, ali pa se stare polovice sopet po dolgem prerežejo in potaknejo. To ravnanje se tako dolgo ponavlja, da vsi žički žitnico zapusté. Kakor je letni čas, se to v krajšem ali daljšem času doseže. Če pa se v kupu zaostala zalega izleze, se ta na ravno tak način preganja.

Zdrobljeno zrnje in moka kot konjska klaja. Zdrobljeno zrnje ali drob in moka sta dosti lažje prebavljiva od nezdroljenega ali celega zrnja. Vendar je taka klaja bolj pusta in slabivna. Če se neskrbno in neprevidno rabi, lahko neprebavljivost naredi. Takošnji zob sicer odebeli, pa moči ne daje. Živina postane mehkužna, se pri delu brž utruji, se rada močno poti in pri trdem delu hitro meso z nje drkne.

Drob (Schrott) in moko gre toraj le starim in takim konjem pokladati, ki so za počasno in ne pretežko delo odločeni. Vsi omenjeni nasledki se pri moki še prej pokažejo, kot pri drobu, in sopot pri zrnju prej kot pri stročju.

Zdrobljen oves, kakoršnega sem ter tje priporočajo, je le dober mladi ali zelo stari živini. Živina pa, ki ima dobre in zdrave zobe, ne potrebuje drobljenja.

Namakanje v vodi je pri trdem in suhem zrnju in stročju priporočbe vredno. Le več vode, ko je potrebno, se ne sme vzeti.

Dopisi.

Iz Celja 7. junija. (Volitev soseskinega zastopa v naši okolici). — Nova volitev 3. skupine je srečnejša bila, kakor 19. januarja, ker so kmetje — po pritiskanju mestjanov o važnosti volitve podučeni — v obilnem številu prišli in marljivost nekterih mož je preskrbela blizo 45 pooblastil za žene lastnice, tako da je bilo z mestjani vred izmed 449 volilcev njih polovica gotovo zastopana, kar se še gotovo ni zgodilo, od kar ta soseska sama za sebe obstoji. Eno napako volilcev tega dneva moram vendar posebno omeniti in ta je, da pri veliki raztresenosti celjske okolice nekteri ne gledajo na celoto, temuč le vsak na svojo ves in svoje sosede, in ker to mestjani že vedó, so tudi 1. t. m. zanesljivo računili, da bodo z moke kmečke raztresenosti oni kruh pekli, pa za zdaj jim je to spodletelo in naši so zmagali z veliko večino. — Tudi drugi dan so vsi naši zmagali. — Vse pričakovanje naše pa je prekosila volitev velikih posestnikov 3. t. m. V tej skupini ima slovenska stranka s celjskim g. opatom vred le 19 glasov, nemčurska pa 20, in ker je navadno pri vsakej volitvi več naših menjkalo, se je bilo težko zmage nadjati. A dan 3. junija nam je pokazal, da naši katoliški možje nočejo, da bi nemčurski libe-

raluhi nad njimi gospodovali; prišlo je namreč vseh 18 volilcev, izmed nasprotnikov jih je pa z g. opatom vred 8 izostalo in zmagali so naši možje z vsemi, razun enega odbornika in enega namestnika, zastran ktereга se volilci niso mogli zediniti ter sta zmagala 2 nemčurja izmed 27 mož, česar je dozdanji župan večjidel kriv, ker ni hotel složno z drugimi možmi voliti, temuč je le za naše nasprotnike glasoval ter s tem pokazal, da je prav storil, ker se ni dal več v odbor voliti.

Razkačenost zavoljo te 3dnevne zmage je v mestu velika in zmerja se grdo posebno zoper tukajšne gg. kaplane, češ, da kmetje sami sebi prepuščeni bi tako složno ne postopali! Al liberaluhi ne veste, da je tudi po cesarskem pravu dovoljeno nevedne podučiti in kdor druga ne stori kakor to, se nikakor kaznovati ne more. G. dr. Nekerman je že tudi naznanil pritožbo zoper to volitev, ker je prvi den pri 3. skupini bilo kakih 20 naših volilcev, ki niso brati znali in imen odbornikov in namestnikov niso na pamet vedli, so torej volitveni listič v rokah imeli in zahtevali zapisane može voliti tako, da jim eden imena here in oni jih bodo za njim izgovorili, v kar je tudi g. komisar privolil. Ravno tako so tudi 3 naši nasprotniki iz mesta volili in pogumen naš kmet odbornik Karol Šah je tirjal, da je g. komisar tudi to zapisal, ker tačas, ko so ti 3 možje iz mesta svoje privržence volili, se še ni nihčér pritožil, ker so se zmage nadjali. Ker omenjeni način volitve ni nikjer v postavi prepovedan, se nadjamo, da bo visoka namestnja volitev potrdila, čeravno je dr. Nekerman našim volilcem 3. t. m. zažugal, da bo vse ovrženo, češ, da on pri cesarskem namestniku v Gradcu več velja, kakor pa celjski duhovni. Mi vse to verujemo, pa se tudi nadjamo, da ako bomo celo letošnje leto z volitvijo opraviti imeli, se bodo pri tretji volitvi naši možje še modrejših in skrbnejših skazali za blagor svoje soseske. Za zdaj hvala vsem onim možem, ki so vsak v svoji vesi s produktom k tej zmagi pripomogli! Le ako smo stanovitni za dobro, bode zmaga naša, nemčurjem in liberalcem pa brihtni Slovenci ne bomo pet lizali!

Iz Ljubljane 8. jun. (Prva seja novega oprav. sveta „banke Slovenije“ 7. t. m.) Nazoči: G. podpredsednik in vsi gg. opr. svetniki razun dra. Ipavica in Sterger-ja, ces. komisar g. Fr. Paller in zapisnikar dr. Munda. — Prebere se zapisnik poslednje seje; nagrada za g. podpredsednika, ki je bila na programu, se za prihodnjo sejo odloži in 4 ravnateljem se prejšnja plača 400 gld. na leto in za vsako sejo 2 gold. potrdi. Za ravnatelje izvoljeni so gg.: Brus, Pakič, Ravnikar in Schollmayer. — G. podpredsednik poroča z glavnim ravnateljem gosp. Blaške-jem o podružnicah v Pragi, na Dunaji in v Peštu, ktere so nam zgubo, ki jo bilanca kaže, prouzročile. Zgube je krivo to, ker